

HISTORIEK

De Digitale Stad: internetdoorbraak in Nederland

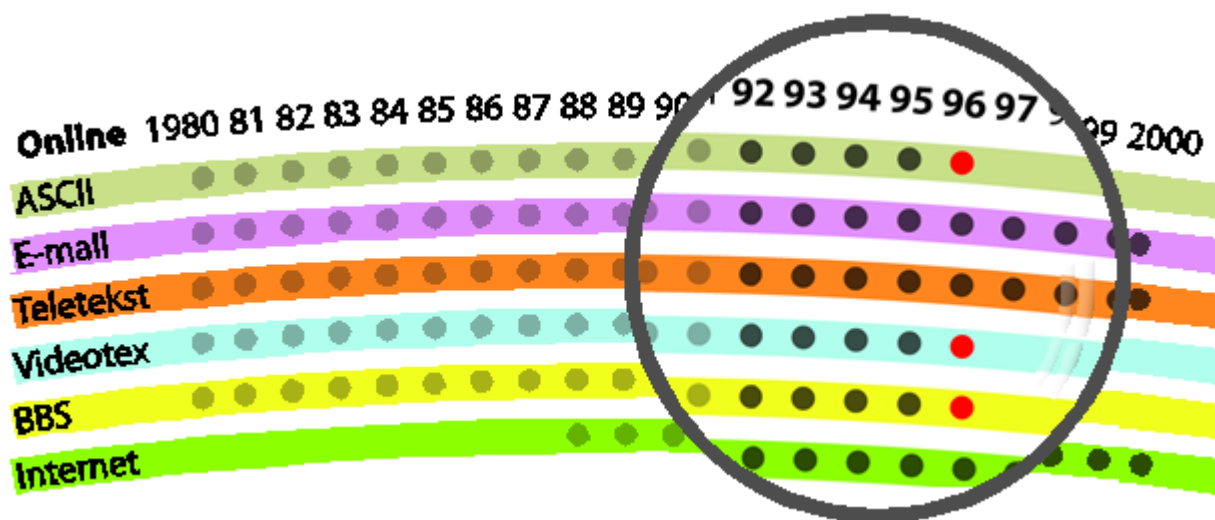
DOOR: [Jak Boumans](#) - LAATSTE UPDATE: 22 OKTOBER 2019

Vandaag, 25 jaar geleden, op zaterdag 15 januari 1994 werd De Digitale Stad gelanceerd en binnen zes weken rammelden er meer dan tienduizend gebruikers aan de poort van de virtuele stad. Drie jaar later waren er 1 miljoen internetgebruikers in Nederland; het drievoudige van online gebruikers tot dan toe. V kwam deze snelle, maar ook plotselinge ommekeer vandaan?

Nieuwe media

HISTORIEK

Soms wordt het opkomst van internet in Nederland beschreven in bijbelse termen: vóór 1990 was de online wereld ongeordend en leeg. Maar niets is minder waar. Online in Nederland kwam vanaf 1970 op gang, toen uitgeverijen van wetenschappelijke en zakelijke informatie zoals Elsevier en Kluwer online databanken als Excerpta Medica en Juridische Databank begonnen te ontwikkelen. Op 7 augustus 1980 lanceerde de Nederlandse PTT als tweede Europa een online informatiedienst voor consumenten en het MKB onder de naam Viditel.

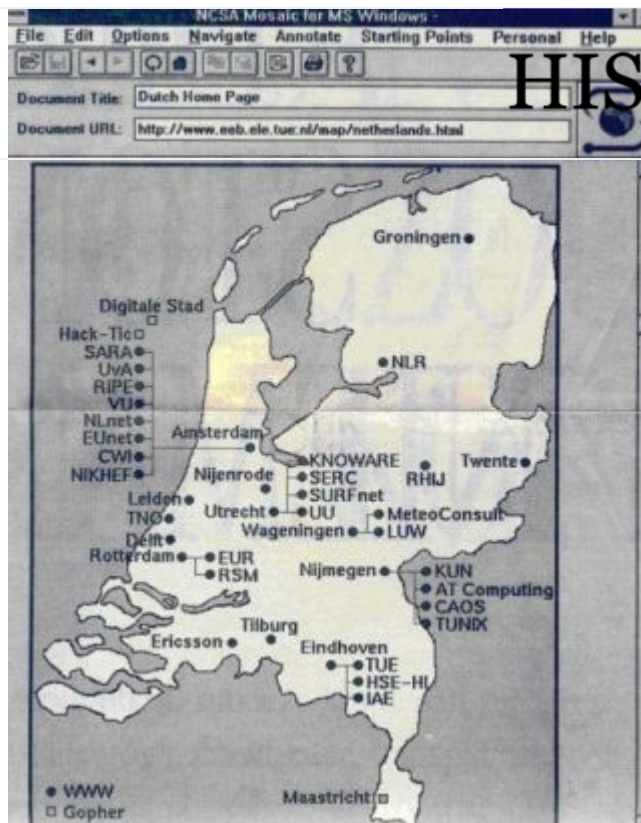

Online formats tussen 1980 en 2000 (Collectie Jak Boumans)

Behalve deze officiële databank- en informatiediensten kwamen er zogenaamde prikbordsystemen (Bulletin Board Systems, BBS) van de grond, voornamelijk beheerd door computerfreaks. Begin jaren negentig waren er meer dan 1400 BBS'en actief in Nederland, waarmee software werd geüpload en gedownload, nieuws werd verspreid en berichten uitgewisseld. In 1994 liet de NVI (Nederlandse Vereniging van Informatiedienstenaanbieder door het NBBI (Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging) een marktonderzoek uitvoeren onder 450 bedrijven en instituten, waarin geconcludeerd werd dat al commerciële online en offline diensten voor business en consumenten in Nederland waren met een professionele infrastructuur en een omzet van 635 miljoen gulden (ca. 290 miljoen euro).

En dan is er plotseling internet...

Terwijl de digitale-informatiesector in Nederland streefde naar grootschaligheid, kwam internet via de academische sector als verstoringende technologie binnen. Op 17 november 1988 werd toenmalige Mathematisch Centrum naar Centrum voor Wiskunde en Informatica (nu Centrum Wiskunde & Informatica, CWI), vanuit Amsterdam aangesloten op het NSFnet, het netwerk van het Amerikaanse National Science Foundation. Hiermee kreeg Nederland en Europa toegang tot het open internet. Het was het begin van hedendaagse internet voor wetenschappelijke instituten en universiteiten en later voor bedrijven.

Kaart met internethosts in 1994 (herkomst onbekend)

HISTORIEK

Maar de echte vaart in het gebruik van internet kwam in 1991 met de invoering van het World Wide Web, de eerste webbrowser. Deze hield een aantal beloften in: het toegankelijk maken van tekst-, beeld- en geluidsgegevens en het zoeken van informatie. De eerste particuliere gebruikers in Nederland werden in 1991 aangesloten op HCC!HobbyNet, gevolgd door Knoware in Utrecht, IAF (Internet Access Foundation) in Groningen.

Op 1 mei 1993 begon XS4ALL als vierde internetdienaarsaanbieder met abonnementen voor particuliere gebruikers. Op de eerste dag registreerde de dienst 500 gebruikers in plaats van de verwachte 100. Maar internet moest grootschaliger worden. In de zomer van 1993 tijdens het hackerskamp 'Hacking at the End of the Universe' ontmoette Marleen Stikker van Amsterdams cultureel centrum 'de Balie' de

oprichters van Hacktic-Netwerk (Rop Gonggrijp en Felipe Rodriguez, tevens directeur van XS4ALL). In gesprekken ontstond de gedachte om een virtuele gemeenschap te organiseren: een elektronisch discussieplatform voor burgers, politici en overheid. De verkiezingen voor gemeenteraad en de Europese Unie begin 1994 zouden een goede aanleiding vormen. Er werd gekeken naar de BBS'en in Noord-Amerika en speciaal naar de The Well, een BBS rond Los Angeles. Het initiatief werd uiteindelijk vertaald in de metafoor van een virtuele stad, een publiek domein. Programmeurs gingen aan de slag met Freeport software in gebruik bij de zogenaamde Free-Nets.

De Digitale Stad

Op zaterdag 15 januari 1994 werd De Digitale Stad (DDS) geopend door Frank de Grave, wethouder in Amsterdam, dat het project financieel ondersteunde. Behalve via de plaatselijke televisie-, radio- en gedrukte media, zou via DDS een publieksdebat plaatsvinden. Marleen Stikker werd de virtuele burgemeester van DDS.

De eerste versie van DDS was menugebaseerd en tekstueel. Herkenbare elementen uit de

fysieke stad waren het Stadhuis, het Postkantoor,
de Bibliotheek en het Centraal Station, via welke
keuze men het internet (toen nog met een

HISTORIEK

Huisjes in De Digitale Stad (C
AmsterdamMu

hoofdletter I) op kon gaan. Actueel waren het Verkiezingscentrum en het Forum. Om een
gemeenschap te kweken werden huisjes uitgegeven. Maar vanaf 15 oktober 1994 werd de
interface grafisch, aantrekkelijk en onderscheiden van andere site die toen publiekelijk wer
gepresenteerd. Aangezien de verkiezingen voorbij waren, werd ook een grotere nadruk gel
op Amsterdam via buurten en pleinen.

DDS werd een concrete publieke plek waar particulieren en media zoals de NOS en NRC
konden experimenteren met online technologie. En DDS was het voorbeeld voor digitale st
en dorpen. Marleen Stikker, de virtuele burgemeester van DDS beschreef de rol van een
digitale stad in het *Handboek Digitale Steden* (1995):

*“In een digitale stad is het ‘publiek domein’ het leidende beginsel’. Free-nets e
digitale steden zijn systemen die de burgerij, maatschappelijke organisaties
het midden- en kleinbedrijf een stoel op de eerste rij verschaffen. Een digitale
stad is laagdrempelig en geeft een mogelijkheid om te experimenteren en zor
veel investeringen ervaring op te doen met nieuwe technologie. Niet alleen
kunnen burgers op deze wijze worden voorzien van een toegang tot de
informatie-infrastructuur, ook kunnen er nieuwe markten worden verkend e
ontwikkeld”.*

Grafisch menu van De Digitale Stad (Collectie AmsterdamMuseum)

De impact

Na de lancering van DDS in 1994 stonden duizenden potentiële internetters uit Amsterdam daarbuiten aan de poorten van de virtuele stad te rammelen om via een inbelverbinding toegang te krijgen tot DDS en internet. Na zes weken telde het project al meer dan tienduiz geregistreerde gebruikers. In een jaar tijd werd DDS dagelijks 5.000 keer bezocht.

Het succes van DDS genereerde twee trends. Het aantal digitale steden en dorpen groeide snel. Zo werd begin 1995 een congres gehouden over digitale steden en verscheen het *Handboek Digitale Steden*. Ondanks het lokale enthousiasme stierven de meeste van deze regionale, stedelijke en dorpse projecten een stille dood. Enerzijds begonnen gemeenten officieel hun domein op te eisen. Anderzijds kwamen er na XS4ALL nieuwe commercieel ingestelde internetleveranciers op de markt zoals Euronet*Internet (1994), Planet Internet (1995) en World Online (1996). Voor PTT Telecom was deze golf reden om per 1 januari 1997 haar online diensten te redresseren: Videotex Nederland werd uitgefaseerd (behalve de naam), internetdienst World Access en de berichtendienst Memocom werden samengevoegd met Planet Internet. Op dat moment gebruikten in Nederland 1 miljoen het internet.

Tekstmenu van De Digitale Stad (Collectie AmsterdamMuseum)

~ Jak Boumans

Jak Boumans is adviseur bij Electronic Media Reporting in Almere. Hij is schrijver van het boek *Toen digitale media nog nieuw waren - Pre-internet in de polder (1967-1997)* en curator van de Collectie Pre-internet, bestaande uit foto's, eigen artikelen, CD-media en vintage apparaten. Hij heeft zelf twee blogs ([Buzaulane](#) [Toendigitalemedianognieuwwaren](#)) en blogt tevens voor *Historiek*, *InCT* en *Toekomst Religieus Erfgoed*.

Lees ook: *Pre-internet in de polder*

De Digitale Stad herleeft: Een case studie voor webarcheologie

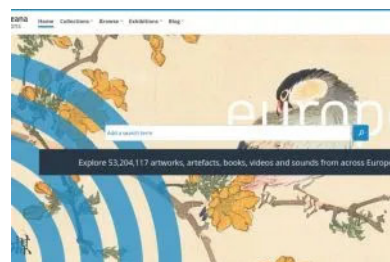
Anderen lezen ook:

Pre-internet in de polder

Firato 1978: het begin van online publieksmedia in Nederland

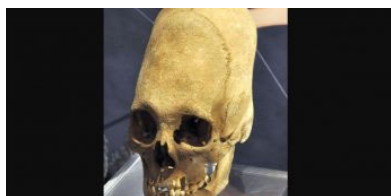
Kwaliteitsimpuls voor cultuurplatform Europeana

Internet

Historische achtergronden

Tip

Archiefstukken:

Hunse bruiden

Deze schedel dateert uit de Late Oudheid en is van een vrouw. Meteen na haar geboorte is haar hoofd ingebonden, waardoor het deze aparte vorm heeft gekregen. Er zijn er ... [Lees verder »](#)

Vroegmiddeleeuwse ijzerwinning op de Veluwe

In de vroege Middeleeuwen werd op de Veluwe op grote schaal ijzer gewonnen. Geschat wordt dat op de Veluwe in enkele eeuwen tijd in totaal ruim vijftig miljoen kilo ijzer ... [Lees verder »](#)

Kriebelziekte leidde tot danspartijen en psychiatrische opnames

Er zijn sterke vermoedens dat Jheronimus Bosch op een zeker moment zelf kriebelziekte had, en dat de mismaakte figuren op zijn schilderijen aan de zijden. [Lees verder »](#)

HISTORIEK

Het verhaal van Alan Turing

Onlangs verscheen bij Hollands Diep de biografie 'Alan Turing, het Enigma' Andrew Hodges. Het enigma in de ondertitel slaat niet alleen op de persoon maar ook op zijn bekendste ... [Lees verder »](#)

Meer 1

Verder speuren:

Duik dieper, zoek ons archief

Bekijk ook onze [uitgebreide onderwerpenlijst](#) of het [personenregister](#)

Vorige bericht

Oudfries recht in de Groninger
Ommelanden in de 15e en 16e eeuw

Volgende bericht

Dienstweigeraars in Veenhuizen

Blij met deze site?

Uw donaties stellen ons in staat Historiek verder uit te breiden en zorgen ervoor dat ons archief online blijft. »

Klant bij Bol? [Bestel via deze link](#) en Historiek krijgt een kleine vergoeding. Dank u wel!

Populair

Bouw en val van de Berlijnse Muur | Animatie

2.3K keer gedeeld

Laatmiddeleeuwse poepumor 26 keer gedeeld

HISTORIEK

Tot de laatste man – Doorvechten tot het bittere einde (1945)

245 keer gedeeld

Overval op de Blokhuispoort in Leeuwarden (1944)

172 keer gedeeld

Snel naar:

Alle onderwerpen

♥ Leestips

Nieuws

Biografieën

Geschiedeniswinkel

Nieuwsbrieven

Zoeken

Gratis nieuwsbrief

Uw emailadres:

 Hoofdnieuwsbrief Historiek

Aanmelden voor de nieuwsbrief

HISTORIEK

Alle onderwerpen op Historiek

Op Historiek vindt u historische achtergronden bij het nieuws, maar ook bijvoorbeeld boekbesprekingen, historische uitdrukkingen en gezegden, informatie over de Griekse mythologie, wereldoorlogen en veel historische foto's. Veel van onze encyclopedische artikelen zijn ook geschikt te gebruiken voor spreekbeurten en werkstukken.

Fout in een artikel? Opmerking? Vraag? Gebruik dit formulier

Historicus? Docent geschiedenis? Journalist? Publiceer op Historiek

[OVER ONS](#)[COLOFON](#)[CONTACT](#)[DONEREN](#)[NIEUWSBRIEF](#)[ADVERTEREN](#)[PRIVACY](#)[DISCLAIMER](#)

HISTORIEK

HISTORIEK

Bij Historiek vinden we dat geschiedenis niet alleen interessant maar ook relevant is. Ons motto: "Omdat v
van gisteren zijn..."

Geschiedenis voor een breed publiek

OMDAT WE OOK VAN GISTEREN ZIJN...